Född i Mariestad

Bror Kronstrand föddes i Mariestad den 15 mars 1875 som förste sonen till lokomotivföraren Karl Fredrik Kronstrand och hans hustru Ida Johanna.

Bror Kronstrands fina porträtt av föräldrarna hänger i Kronstrand-rummet i Mariestads stadsbibliotek. Modern är porträtterad år 1914 och fadern år 1909.
Foto Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Av de sparade betygsböckerna framgår att han i skolan inte var någon flitig och välartad elev och att hans studieresultat genomgående var skrala - med ett undantag: när det gällde teckning visade han både stor flit och mycket goda resultat. Det sades om honom att han egentligen inte kunde någonting - ”utom att teckna och att spela bus!”.
Han fick gå om flera klasser men fick år 1892 ett godkänt avgångsbetyg från läroverkets tredje klass.

Med sitt från tidig ålder utvecklade affärssinne sålde han sina bilder i olika sammanhang. Under sin skoltid målade han kort i akvarell som såldes i stadens bokhandel!

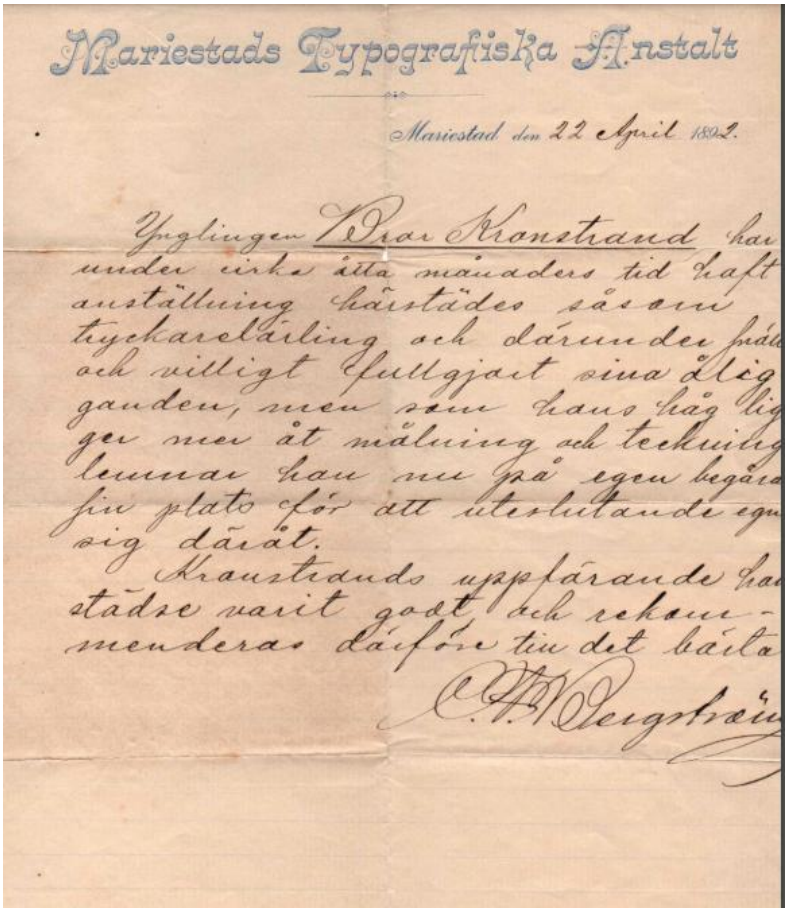

Bror Kronstrand målade vid tretton års ålder detta porträtt av sin yngre bror John.

Bild ur Söderberg 1939

Efter skolavslutningen blev han satt i boktryckarlära. I det betyg han fick från Mariestads Typografiska anstalt den 22 april 1892 stod följande:

”Ynglingen Bror Kronstrand har under cirka åtta månaders tid haft anställning såsom tryckarlärling och därunder snällt och villigt fullgjort sina åligganden, men som hans håg ligger mer åt målning och teckning lemnar han nu på egen begäran sin plats för att uteslutande ägna sig däråt.
Kronstrands uppförande har städse varit godt och rekommenderas därföre till det bästa.”

Mariestads Typografiska Anstalt

Mariestad den 22 April 1892.

Ynglingen Bror Kronstrand har
under cirka åtta månaders tid haft
anställning härstädes såsom
tryckarelärling och därunder på
och villigt fullgjort sina ålig
ganden, men som hans håg lig
ger mer åt målning och teckning
lemnar han nu på egen begära
sin plats för att uteslutande egn
sig däråt.

Kronstrands uppförande har
städse varit godt och rekom-
menderas därföre till det bästa

C. A. Bergström

Bror Kronstrand blev tidigt känd i Mariestad för sin konstnärliga talang.
Lasarettsläkare Per Söderman hade fått syn på hans teckningar och visat dem för bland annat landshövding Cornelius Sjöcrona i Mariestad och de ordnade med att Bror Kronstrand fick ekonomiska möjligheter att bege sig till Stockholm för att studera konst.

Konststudier

Vid femton års ålder reste Bror Kronstrand till Stockholm och påbörjade sina konststudier. Han arbetade först på en dekorationsfirma och studerade samtidigt vid Tekniska Skolan (senare Konstfack).
År 1895 blev han antagen vid Konstakademien och gick också kurser i etsning hos konstnären Axel Tallberg.

Självporträtt, troligen utfört vid någon av Axel Tallbergs kurser

Foto från tiden på Konstakademien

Foton från Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Vid avslutningen av studierna på Konstakademien belönades han med den ”hertigliga medaljen” för historiemålningen ”Karl XII under överfarten från Stralsund till Skåne”, ett mycket traditionellt motiv.

Under Stockholmstiden drabbades Bror Kronstrand av en allvarlig sjukdom. Han hade gått ombord på ett utländskt fartyg för att rita av sjömän och där smittats av fläcktyfus. Han tillfrisknade men sjukdomen medförde att han tappade allt hår och blev helt skallig.

Bror Kronstrand fortsatte sina konststudier i Dresden och Paris under åren 1900 - 1901. Därefter reste han vidare till Cornwall.

Porträttkonstnär

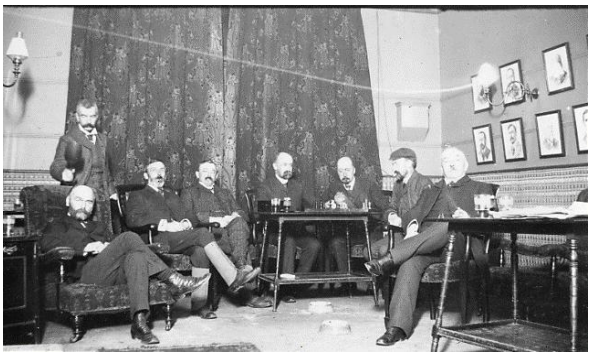
Cornwall

År 1901 flyttade Bror Kronstrand till Newlyn i Cornwall där han en tid studerade vid Stanhope och Elisabeth Forbes målarskola och också skaffade sig en egen ateljé. Han målade motiv ur fiskarbefolkningens liv, började få porträttbeställningar och arbetade även med etsningar.

Bror Kronstrand i den ateljé som han hyrde vid Rue des Beaux Arts (!) nära hamnen i det lilla kustsamhället Newlyn i Cornwall där det fanns en konstnärskoloni.

Till vänster en nutida bild av ett hus, inte långt från Bor Kronstrands ateljé i Newlyn, där en herrklubb, Penzance Club, då fanns. Här fick Bror Kronstrand ett av sina första större uppdrag som porträttmålare; att med kolteckningar avporträttera klubbens medlemmar. Det lär ha blivit sammanlagt 82 porträtt! Till höger en interiör från klubben med några av Bror Kronstrands medlemsporträtt på väggen. Foton från David Wilson, Cornwall och Bror Kronstrands fotosamling, Mariestads bildarkiv.

Cykeltur på Alexandra Terrace mellan Newlyn och Penzance, en närbelägen stad.

Bror Kronstrands cykel parkerad vid ingången till hans ateljé.

Bror Kronstrand måste ha haft en stor förmåga att snabbt lära sig ett nytt språk, att knyta positiva kontakter och att lära känna det lokala sociala livet - och att hinna med mycket! I Newlyn/Penzance deltog han, utöver sin konstnärsverksamhet, i organiserandet av många fester och regattor, han publicerade en egen satirisk tidning kallad ”Tidley Winks”, gjorde en kanottur till Isles of Scilly och seglade långturer med ett stort segelfartyg tillsammans med vänner.

På kanottur till Scilly-öarna tillsammans med den lokale tandläkaren James Charles V. Crocker. Det blev en betydligt längre resa än planerat, paddelturen tog ett dygn! Återresan gjorde de med ordinarie ångbåt.

London

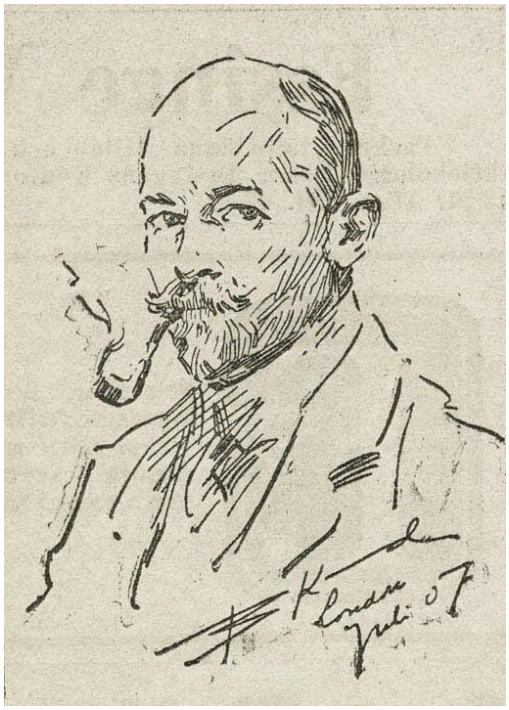
Efter några år i Cornwall flyttade Bror Kronstrand till London där han satte upp en egen ateljé och mycket snabbt blev känd som en skicklig porträttmålare. Han porträtterade först en rad kända vetenskapsmän. År 1907 fick han det betydelsefulla uppdraget att måla den engelska drottningen Alexandras porträtt vilket innebar ett stort steg i hans karriär och han fick mängder av beställningar inom den engelska aristokratin. I London målade han också porträtt av den svenske kronprinsen Gustav Adolf och hans hustru, den brittiska prinsessan Margareta.
En annan person Bor Kronstrand porträtterade i London var upptäcktsresanden Ernest Shackleton.

Foto från Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Under tiden i London blev Bror Kronstrand också fast anställd som ”Special Art Correspondent” vid tidskrifterna The Graphic och The Bystander och han medverkade även i andra engelska tidningar.

Denna teckning ”In a London Fog” publicerades i The Bystander den 31 januari år 1906

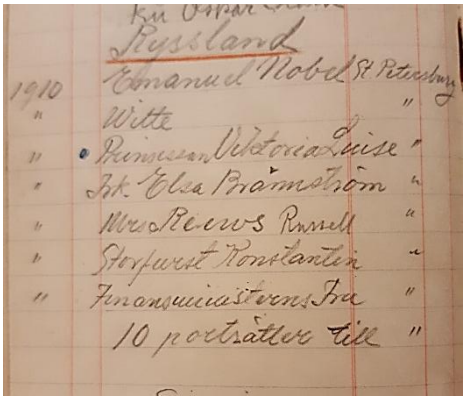
Självporträtt från Londontiden
Bror Kronstrands samling

År 1909 återvände Bror Kronstrand för en tid till Sverige där han bland annat porträtterade den svenska kungen Gustaf V.

St Petersburg

I London hade Bror Kronstrand genom kontakter på sin herrklubb fått uppdraget att porträttera shahen av Persien. Han påbörjade en resa dit - men shahen blev avsatt och Bror Kronstrands planer fick ändras. I St Petersburg blev han den rysk-svenske industrimannen Emanuel Nobels gäst och porträtterade där, förutom sin värd, ett flertal andra personer. Emanuel Nobel var brorson till Alfred Nobel, stiftaren av Nobelpriset.

Den svenske ministern i St Petersburg, general Brändström, hade en dotter, Elsa. Hon var 24 år gammal när Bror Kronstrand år 1910 målade hennes porträtt. Senare blev Elsa Brändström känd som ”Sibiriens ängel” och blev en av de mest dyrkade personerna under första världskriget. Bror Kronstrand skrev in porträttet i sin porträttförteckning men tyvärr känner vi inte till var det nu finns och vi har inte heller något foto av det.

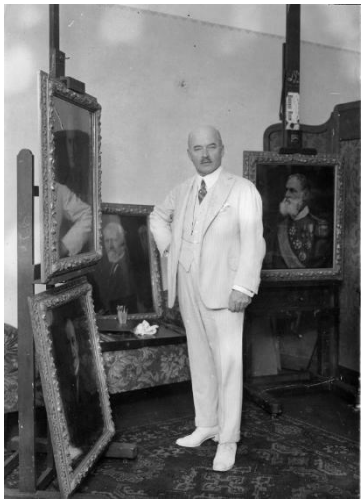
USA
I Ryssland hade Bror Kronstrand haft kontakt med den amerikanske ambassadören som förmedlade det prestigefyllda uppdraget att måla ett helfigurporträtt av den amerikanske presidentens hustru Helen Taft. Denna inbjudan medförde att han reste till USA där han stannade under åren 1910 -13. Porträttet publicerades i många amerikanska tidningar och blev mycket uppmärksammat. Detta ledde till mängder av porträttbeställningar från förmögna amerikaner och Bror Kronstrand reste omkring i USA, bland annat besökte han Washington, New York, San Fransisco, Los Angeles och Honolulu. Överallt fick han nya uppdrag, under tiden i USA målade han enligt den egna porträttförteckningen 212 porträtt!

Porträtt av okänd kvinna målat under Bror Kronstrands USA-vistelse
Foto Bror Kronstrand-sällskapet bildarkiv

Sverige
Under första världskriget bodde Bror Kronstrand omväxlande i Stockholm och Mariestad och fortsatte med porträttmålningar.

Sydamerika
Våren 1921 reste Bror Kronstrand, som alltid väl försedd med rekommendationsbrev, till Argentina. Hans internationella karriär hade tagit ordentlig fart, beställningarna blev även här många och här utförde han sitt största porträtt, en historiemålning av nationalhjälten José de San Martin för den eleganta Jockey Club i Buenos Aires.

Bror Kronstrand i Rio de Janeiro. Foto Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv. På staffliet bakom honom syns hans porträtt av den förste presidenten i Brasilien, Deodoro Fonseca, målat 1922. Foto av porträttet från Bror Kronstrand-sällskapets bildarkiv.

Mariestad
Med sin internationella karriär och en ansenlig förmögenhet i bagaget återkom Bror Kronstrand till Sverige år 1924 då han gifte sig med Elisabeth ”Beth” Claus från Malmö som han känt sedan många år. De bosatte sig i Mariestad där de bodde kvar till år 1932.

Beth och Bror bosatte sig först i föräldrahemmet på Kyrkogatan. Efter några år flyttade de till detta hus på Mariestads paradgata, Drottninggatan, nästgranne med det hus som nu är stadsbibliotek och där många av Bror Kronstrands porträtt och andra verk finns samlade och utställda.

Nutida foto av Bror Kronstrands hem på Drottninggatan

Han fortsatte med porträttmåleriet i ateljén i sitt hem, dit en strid ström av kunder kom för att få sina porträtt målade, och hans dagar var fyllda av arbete. Dåvarande statsministern Per Albin Hansson var en av de personer som besökte honom i Mariestad och blev porträtterad.
Foto Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

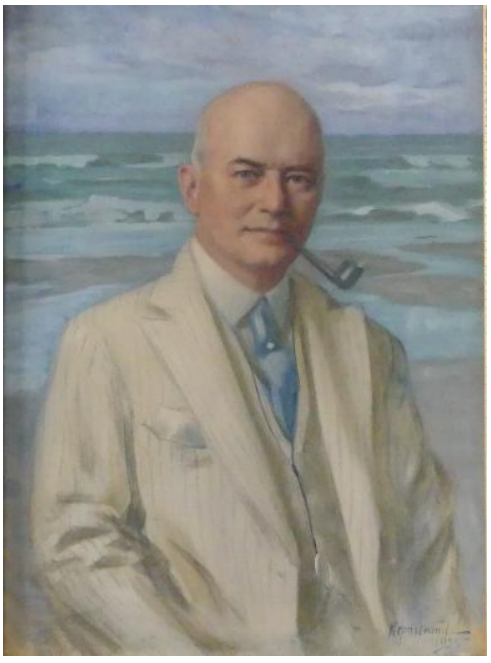
Bror Kronstrand målade porträtt av många personer som bodde i Mariestad med omnejd; stadens framstående män, till exempel disponent Gustav Grevilli, riksdagsman Erland von Hofsten och fabrikör Axel Fjellman. Han målade också av släkt, vänner och bekanta. Hans tavlor fanns och finns i många Mariestadshem.
Foto Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Väggmålningen ”Idrott”
Vykort, Bror Kronstrand-sällskapet

I Mariestad finns åtskilligt som erinrar om Bror Kronstrand. Många porträtt finns både i privat ägo och i offentlig miljö. En gata bredvid stadsbiblioteket bär hans namn och många Mariestadsbor känner till monumentalmålningen ”Idrott” i aulan i Mariestads nya läroverk, som Bror Kronstrand målade år 1913. Skolan är numera ombyggd till bostadshus - men Bror Kronstrands tavla finns fortfarande kvar i byggnaden och pryder en vägg i det vackra trapphuset.

Stockholm
Beth och Bror Kronstrand flyttade till Stockholm år 1932 och bosatte sig i en våning på Östermalm. Porträttmålandet av prominenta personer fortsatte. Bland annat fick han uppdraget att porträttera kung Gustav V, ytterligare två gånger! I samband med detta blev han utnämnd till hovmålare och fick titeln Förste Hovintendent.

Ett av Bror Kronstrands många självporträtt, målat år 1935, foto Bror Kronstrand-sällskapets bildarkiv och porträttet av hustrun Beth, målat år 1928, foto Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Målningsteknik
Bror Kronstrand målade framför allt porträtt och blev mycket efterfrågad för sin porträttskicklighet och också för sin förmåga att måla mycket snabbt. Han kunde fullborda ett porträtt på några timmar och det hände att han gjorde två porträtt på en dag!
Att sitta modell för ett porträtt kunde vara tidsödande och tröttsamt men hos Bror Kronstrand krävdes ofta endast en sittning vilket uppskattades av hans kunder. Motivet och duken på staffli placerades bredvid varandra och Bror Kronstrand stod framför staffliet och målade.

Bror Kronstrand målar ett porträtt av sin andra hustru Sigrid. Enligt den egna porträttförteckningen är porträttmålningen daterad mars år 1945. Bild från en av Bror Kronstrands filmer, Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv.

Bror Kronstrand utvecklade en porträttmålningsteknik som innebar att han först lade upp en noggrann kolteckning på en specialpreparerad duk, fixerade teckningen och sedan målade med transparenta färger över den. Kolteckningen lyste igenom färgernas lasur. Han använde aldrig vitt i sina målningar eftersom den vita färgen kunde vara obeständig. I stället skrapade han fram dukens vita yta och arbetade på detta sätt fram ljusa färgnyanser och skuggor.

Porträttens fokus ligger på modellens ansikte, framför allt ögonen. Ofta är klädsel och bakgrund mera vaga och skissartade. Bror Kronstrand utvecklade speciella tekniker för att måla frisyrer, pälsverk, tyger och tunna eleganta sjalar.

Porträtten var oftast större oljemålningar men Bror Kronstrand använde också andra tekniker. Ibland använde han pastellkritor för sina porträttstudier.

Detta blyertsporträtt av en fiskare i Newlyn finns i Kronstrandrummet i Mariestads stadsbibliotek.

Foto Eva Holmberg

Foton av små porträttkort, Bror Kronstrand-sällskapets bildarkiv

Bror Kronstrand tillverkade mängder av små snabba, skissartade porträtt av vackra kvinnor i vykortformat som han ofta använde för små hälsningar till släkt och vänner, för meddelanden och som gratulationskort.

Entreprenör

Under Bror Kronstrands livstid var porträtt mycket populära och marknaden för porträttmåleri var stor. Porträttsamlingar bildades och den svenska statens porträttsamling, världens äldsta nationella porträttsamling, hade år 1881 överförts till Nationalmuseum och utökades snabbt.

Efter avslutade konststudier kunde Bror Kronstrand hela livet försörja sig väl på sin konstnärliga verksamhet. Under sin tidiga karriär målade Bror Kronstrand också andra motiv, men successivt övergick han till nästan enbart porträttmåleri.

Före fotografiets tillkomst var en porträttmålning det enda sättet att avbilda en människa och porträtten hade flera funktioner. De var minnen av en familjemedlem eller framstående eller högt uppsatta personer i samhället.
Pampiga porträtt var ofta en del av interiörerna på slott och gårdar. Inom den gamla aristokratin beställdes porträtt för att visa att man var ett led i en släkttradition. De nya porträtten kopplade samman dem med familjens förflutna.
Välståndet i samhället ökade med industrialisering och handel och med detta växte också efterfrågan på porträttmåleri. Många familjer visade sin nyvunna tillhörighet i de burgna kretsarna genom sin livsstil där porträtt i traditionell stil på hemmets väggar i stora stadsvåningar och på lantställen ingick. Många herrar valde att låta avporträttera sig i elegant klädsel, ofta högtidsdräkt med ordnar och medaljer för att markera sin rang och betydelse i samhället.

Bror Kronstrand var en skicklig entreprenör som medvetet, med stor energi och lyckat resultat, lanserade sig och sitt porträttmåleri i de kretsar där porträtt var vanliga och uppskattade, bland personer som hade råd att betala väl tilltagna arvoden.
Bror Kronstrands kunder var prominenta män och kvinnor inom kungafamiljer, adel, diplomatiska kretsar, politiker, militärer och många andra yrkeskategorier inom över- och medelklass.
Många av hans kunder kom från företagsvärlden och hade skapat förmögenheter i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet då västvärlden industrialiserades.
Han målade huvudsakligen män men också i stor utsträckning deras hustrur och ibland också deras barn.

Merparten av Bror Kronstrands porträtt var beställningsverk. Kunderna tog kontakt med honom och han utförde porträtten enligt deras beställningar och önskemål. Han målade porträtten i traditionell stil. De dåtida nya strömningarna inom konstvärlden märks mycket lite eller inte alls i hans porträttmålningar.

Utöver de inkomstbringande porträtten avbildade Bror Kronstrand också många släktingar, vänner och bekanta med stor omsorg och dessa porträtt skänkte han generöst bort.

Porträtt av Bror Kronstrands yngre bror John, målat år 1943
Bror Kronstrand-sällskapets digitala bildarkiv

Troligen Bror Kronstrands moster, porträttet är daterat år 1925

Foto Bror Kronstrands samling, Mariestads Bildarkiv

Resenär

Mariestad var mot slutet av 1800-talet en liten, livlig hamnstad vid Vänern. Familjen bodde nära hamnen och Bror Kronstrand blev tidigt intresserad av resor, sjöfart och båtar, intressen som han behöll livet ut.

Foto av gården där Bror Kronstrand föddes och växte upp. Familjen bodde i huset till vänster. En smal kullerstensgata ledde ner till hamnen.

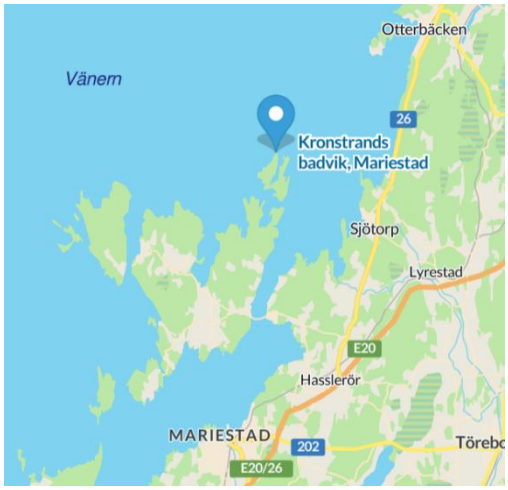
Under sin tid i Mariestad köpte Bror Kronstrand en vacker Petterssonbåt ”Little Johnny”. Han gjorde många sjöresor, på Vänern och senare i Stockholms skärgård.

Här ligger ”Little Johnny” förtöjd i Mariestads hamn.
Foton Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Bror Kronstrand har fått en idyllisk och vacker badvik vid Kalvöarnas nordspets norr om Torsö utanför Mariestad uppkallad efter sig!

Bror Kronstrands badvik
Foto Charlotte Ferneman, Mariestadstidningen

En av sina många båtresor på Vänern dokumenterade Bror Kronstrand med tecknade bilder, fotografier och text i en liten bok: ”Till Norge genom Dalslands kanal”.
Boken finns att läsa digitalt i Bror Kronstrands samling i Mariestads bildarkiv.

Denna teckning från Lennartsfors, som ligger vid slussen som förenar sjöarna Foxen och Lelången i Värmland, passerades under resan. Bild från Bror Kronstrands bok

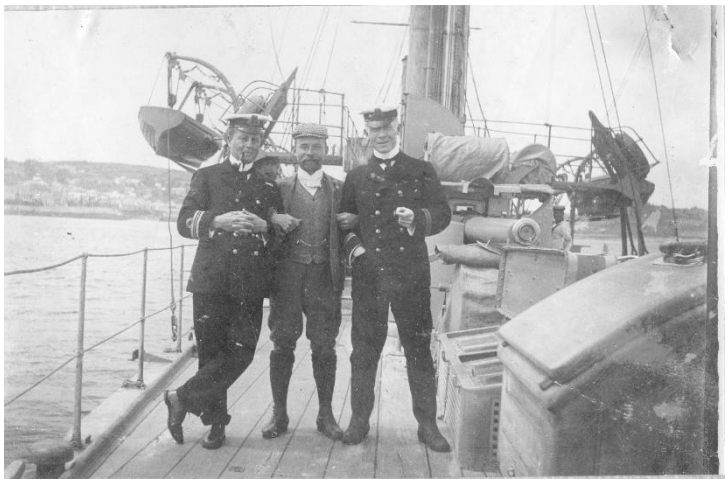
Bror Kronstrand bodde och arbetade under längre eller kortare perioder på många olika platser i tolv länder i tre världsdelar. Till flera av länderna återvände han flera gånger. Han blev en för dåtiden mycket berest man, bland annat reste han med båt över Atlanten sexton gånger!

Han hade en äventyrlig läggning och i Sten Söderbergs bok beskrivs hur han knappt och med turen på sin sida undkom ett antal katastrofer under sina resor. Bland annat försökte han boka plats på fartyget Titanic, men fick på grund av platsbrist i stället resa med Titanics systerfartyg Olympic. En liknande omständighet gjorde att han undslapp en större tågolycka i USA.

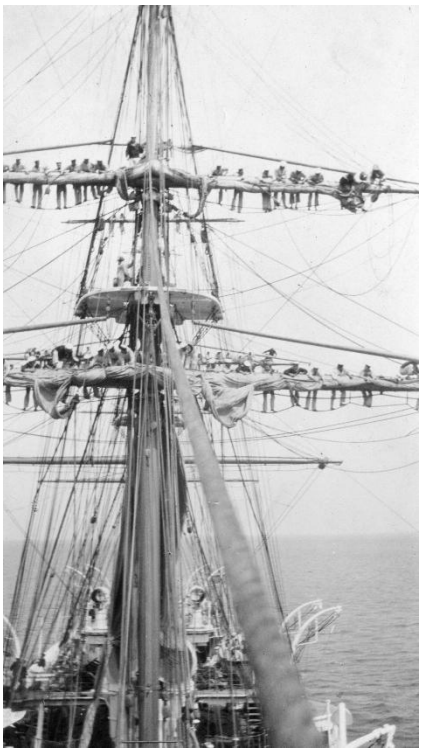
Bror Kronstrand verkar ha varit intresserad av båtresor och båt- och hamnliv i många former. I hans fotosamling finns mängder av bilder av hamnar, sjöar och floder, fyrar och sjömärken och båtar av alla slag och storlekar.

Foton Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Ombord på ett engelskt segelfartyg omkring år 1905

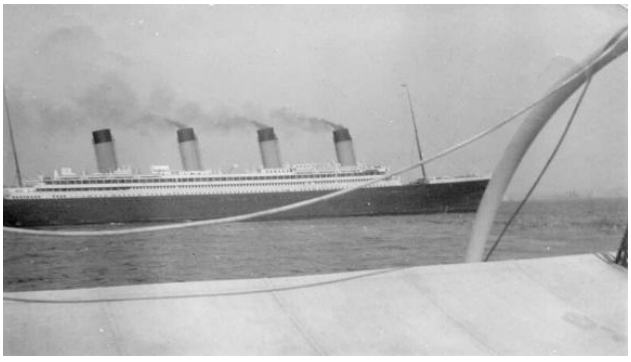

Hamnen i Honolulu år 1913

Foton från Bror Kronstrands fotoalbum

Bild av hamnen i Hamburg och en av de många atlantångare som Bror Kronstrand reste med under 1900-yalets två första årtionden.

Interiörer från atlantångare. Bror Kronstrand reste 1:a klass!
Foton Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

I Bror Kronstrands fotoalbum finns många bilder av tåg och järnvägsstationer.
Såvitt vi känner till skaffade han sig aldrig någon bil.

Foton från Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

När Bror Kronstrand under sina resor anlände till en stad brukade han ta in på ett förstklassigt hotell där han satte också upp en ateljé där han kunde ta emot sina kunder och arbeta med porträttmålningar.

Vykort från Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Nytaget foto av Hotell Van Nuys, Los Angeles, där Bror Kronstrand bodde år 1912

Hovintendent

I samband med att Bror Kronstrand fick uppdragen att måla kung Gustaf V:s porträtt blev han utnämnd till hovmålare. År 1928 fick han fick titeln hovintendent och år 1933 förste hovintendent, titlar som han var mycket stolt över. Detta var hederstitlar utan krav på tjänstgöring vid hovet men de visar att kungen satte stort värde på Bror Kronstrands arbete.

Detta självporträtt från år 1949, som hänger i Mariestads stadsbibliotek, visar Bror Kronstrand i hovdräkt.
Foto Bror Kronstrands samling, Mariestads bildarkiv

Han fick många utmärkelser som han samlade på en tavla i guldram!

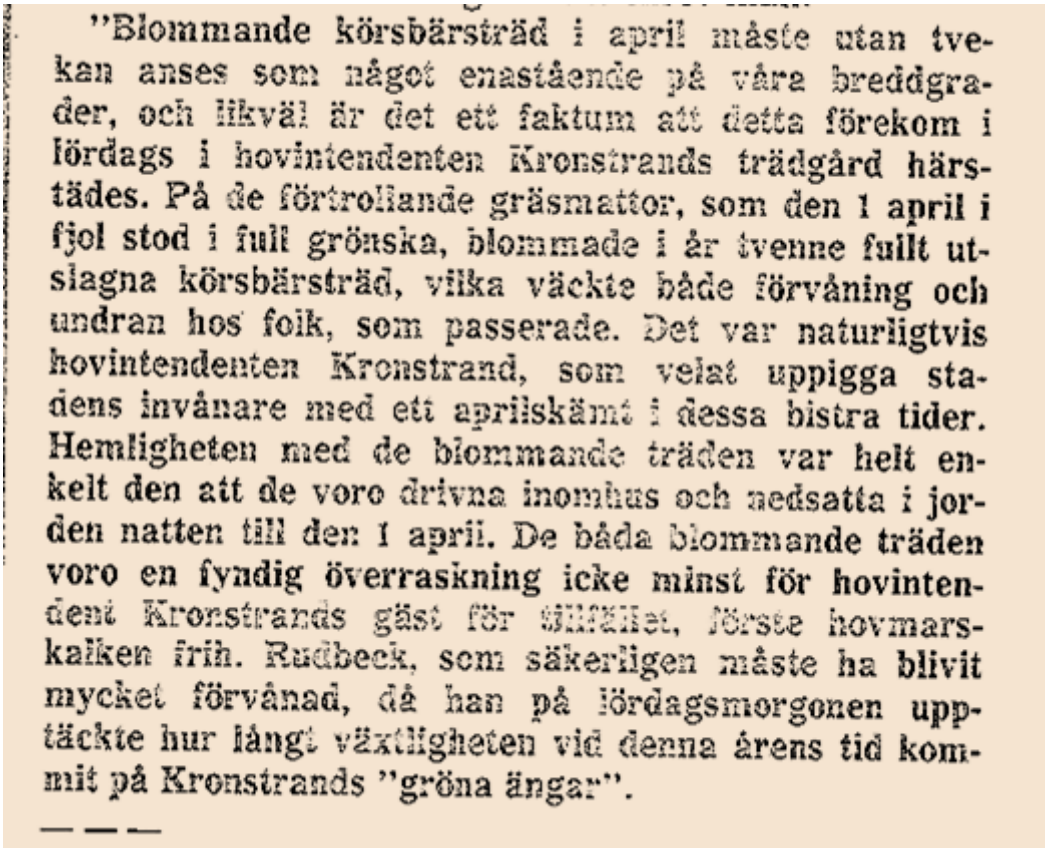
Bror Kronstrand var medlem i många sällskap och föreningar och han beskrivs i olika sammanhang som en omtyckt och gladlynt sällskapsmänniska. Spex och upptåg ägnade han sig gärna åt och hans skämtsinne är omvittnat.

Bror Kronstrand i spexartagen tillsammans med bl a Hasse Z
Bild Sveriges Magi-Arkiv

Bror Kronstrand blev en välkänd profil i Mariestad och annorstädes. Han och hans bedrifter blev ofta omskrivna i stadens tidning.

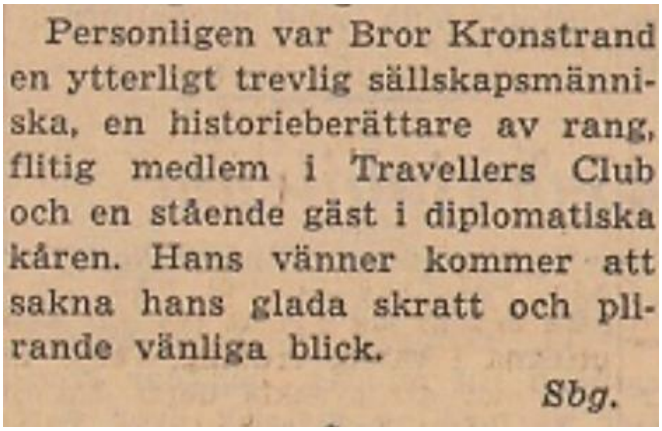
Artikel i Mariestadstidningen (Tidning för Skaraborgs Län) från år 1933 med rubriken ”Blommande körsbärsträd Kronstrands aprilskämt”:

”Blommande körsbärsträd i april måste utan tvekan anses som något enastående på våra breddgrader, och likväl är det ett faktum att detta förekom i lördags i hovintendenten Kronstrands trädgård härstädes. På de förtrollande gräsmattor, som den 1 april i fjol stod i full grönska, blommade i år tvenne fullt utslagna körsbärsträd, vilka väckte både förvåning och undran hos folk, som passerade. Det var naturligtvis hovintendenten Kronstrand, som velat uppigga stadens invånare med ett aprilskämt i dessa bistra tider. Hemligheten med de blommande träden var helt enkelt den att de voro drivna inomhus och nedsatta i jorden natten till den 1 april. De båda blommande träden voro en fyndig överraskning icke minst för hovintendent Kronstrands gäst för tillfället, förste hovmarskalken frih. Rudbeck, som säkerligen måste ha blivit mycket förvånad, då han på lördagsmorgonen upptäckte hur långt växtligheten vid denna årens tid kommit på Kronstrands ”gröna ängar”.

— — —

Bror Kronstrand kunde vid mogen ålder se tillbaka på ett framgångsrikt, äventyrligt, och intressant liv. Hans tillvaro hade varit mycket händelserik men också fylld av hårt arbete.
I hans nekrolog i Svenska Dagbladet, skriven av signaturen Sbg. år 1950 beskrivs hans personlighet:

Personligen var Bror Kronstrand en ytterligt trevlig sällskapsmänniska, en historieberättare av rang, flitig medlem i Travellers Club och en stående gäst i diplomatiska kåren. Hans vänner kommer att sakna hans glada skratt och pliirande vänliga blick.

Sbg.